

Упражнения по гражданско образование с помощта на българската конституция

ДОЦ. Д-Р ЯСЕН ЗАХАРИЕВ, НБУ

Основни понятия (инструменти) в програмата по Гражданско образование

- ▶ Личност
- ▶ Достойнство
- ▶ Свобода
- ▶ Правна норма
- ▶ Власт
- ▶ Легитимност
- ▶ Справедливост
- ▶ Равенство
- ▶ Права
- ▶ Идентичност
- ▶ Дискриминация
- ▶ Разделение на властите
- ▶ Обществен договор
- ▶ Суверенитет
- ▶ Демокрация
- ▶ Граждански контрол

Трудности пред овладяването на понятията и тяхната употреба

- ▶ Несъответствие между всекидневните интуиции на учениците с разбирането на понятията в теоретичен контекст;
- ▶ Слаб интерес към историята на понятията.
- ▶ Стремение на учениците към абсолютни и еднозначни дефиниции.
- ▶ Липса на достъпни и кратки текстове (извън учебниците), в които понятията да се виждат в конкретната им употреба и значение.

Конституциите като текст за упражнения в разбирането на понятия

- ▶ Програмата по Гражданско образование (ГО) се основава на конкретни текстове, изброени в самото ѝ начало вкл. Конституцията.
- ▶ Конституцията е най-“близкия“ до учениците текст в тази рамка.
- ▶ Учениците интуитивно осъзнават, че Конституцията „действа“ в собственото им общество.
- ▶ Учениците имат интуитивна нагласа, че Конституцията е важна за тях самите и за обществото като цяло.
- ▶ В преамбюла и първите две глави от Конституцията на Република България се съдържат почти всички основни понятия, изучавани по Гражданско образование.
- ▶ Сравненията между различни конституции като надграждащо упражнение по разбиране в различен исторически и политически контекст.

Преамбюл. Връзка между морал и право. Принципи и ценности.

- ▶ Ние, народните представители от Седмото Велико народно събрание, в стремежа си да изразим волята на българския народ, като обявяваме верността си към общочовешките ценности: **свобода, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост**; като издигаме във върховен принцип **правата на личността, нейното достойнство и сигурност**;

1991

- ▶ НИЕ, гражданите на Народна Република България, наследници на велики революционни традиции, изковани във вековни борби за свобода и човешки правдини, за народна власт и социалистическо преустройство на обществото.
- ▶ КАТО СЕ ОСНОВАВАМЕ на историческата победа на Деветосептемврийската социалистическа революция от 1944 година, завоювана под ръководството на Българската комунистическа партия и с решаващата помощ на Съветската армия-освободителка...
- ▶ КАТО СЕ ОПИРАМЕ на сътрудничеството и взаимопомощта със Съюза на съветските социалистически републики и с другите страни от социалистическата общност
- ▶ ТВЪРДО РЕШЕНИ да изградим под ръководството на Българската комунистическа партия и в изпълнение на нейната Програма развито социалистическо общество у нас....

1971

Власт и суверенитет

- ▶ Чл. 1. (1) България е **република** с парламентарно управление.
- ▶ (2) Цялата държавна **власт** произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция.
- ▶ (3) Някоя част от народа, политическа партия или друга организация, държавна институция или отделна личност не може да си присвоява осъществяването на народния **суверенитет**.

Христо Тодоров • Майя Грекова
Петя Кабакчиева • Луиза Славкова
Кирил Славчев

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

4. | Власт и авторитет / 18
5. | Държава, държавни институции, право / 23
6. | Либерална демокрация / 30
7. | Народен суверенитет / 37

Държавно устройство, автономия и самоуправление.

- ▶ Чл. 2. (1) **Република** България е **единна държава** с местно **самоуправление**. В нея не се допускат автономни териториални образувания.

3.	Форми на държавно устройство / 20
4.	Местно самоуправление / 28
5.	Местни, национални и европейски институции / 32
6.	Гражданите и местната администрация / 36

Правова държава

- ▶ Чл. 4. (1) Република България е **правова държава**. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната.

5. | Държава, държавни институции, право / 23

ДОСТОЙНСТВО И ПРАВА

- ▶ Чл. 4. (2) Република България гарантира живота, **достойнството** и **правата на ЛИЧНОСТТА** и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество.
- ▶ Чл. 6. (1) Всички хора се раждат **свободни** и **равни по достойнство и права**.
- ▶ (2) Всички граждани са **равни пред закона**. Не се допускат никакви **ограничения** на правата или **привилегии**, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

2.	Свобода и човешко достойнство / 10
3.	Унижение и съпротива / 15

ГРАЖДАНИ, ПРАВА И ОТГОВОРНОСТИ

19.	Справедливост, права и отговорности / 108
20.	Справедливост и полза / 117

Разделение на властите

- ▶ Чл. 8. Държавната власт се разделя на законодателна, изпълнителна и съдебна.

2.	Власт ограничава власт / 12